

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av subfossila stammar funna i sankmark i Vallås, Marks kommun samt vid Djupedalsskolan, Mönlycke, Härryda kommun

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2016). *Dendrokronologisk analys av subfossila stammar funna i sankmark i Vallås, Marks kommun samt vid Djupedalsskolan, Mönlycke, Härryda kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2016:5). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

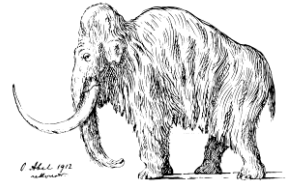
Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

22 februari 2016

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2016:5

Anton Hansson & Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV SUBFOSSILA STAMMAR FUNNA
I SANKMARK I VALLÅS, MARKS KOMMUN SAMT VID
DJUPEDALSKOLAN, MÖLNYPCKE, HÄRRYDA KOMMUN**

Uppdragsgivare: Gunilla Davidsson, Skogsbygden, Vallås 6, 511 93 Torestorp, personnummer 590508-5626

Område: Västergötland **Prov nr:** OSF0250-252 **Antal sågprov:** 3

Dendrokronologiskt objekt: Våtmarksfynd

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr :	Trädslag	Antal år (3 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet E. Kr.	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret) E. Kr.	Dateringsförslag med lägre säkerhet; Trädens egenålder ± 20 år
OSF0250	A1	EK	372+1	Sp 25, 0-4 till W	446	448 ± 2	;410
OSF0251	B2	EK	140	Sp 14,0-2 till W	283	284 ± 1	; 380
OSF0252	C1	EK	123	Sp 1, ej W	Ej datering	680-890*	;(450)

*Till C14-resultatet har adderats provets egenålder dvs några årsringar från barkkanten.

Vallås sankmark, Mark, prov OSF0250 och OSF0251

Stammarna är funna i en sankmark vid grävning för dammbyggnad, båda två är ekträd. Proven korsdateras så att man kan vara säker på att de har levt delvis samtidigt. Korsdatering mot daterade jämförande kronologier är inte statistiskt säkra. Vi har därför bestämt att göra en kompletterande C14-analys. Om man antar att de föreslagna dateringarna är riktiga så har "träd B2" grott cirka år 100 före Kristus födelse och dött år 284 efter Kristus födelse. "Träd A1" har grott 30-40 år efter Kristus födelse och dött cirka 448 efter Kristus födelse. Men detta åttestår att få bekräftat av C14-analysen. Enligt bilderna förefaller det som eken "A1" har stått på en idag allt för våt plats, vilket i sin tur innebär att vattenytan skulle stå lägre under trädets levnad. Om dateringen är riktig så går det emot normaliteten för "götaländska" sjöar under denna tid. Jag väljer att invänta C14-resultat innan en utvecklad diskussion görs.

Komplettering 31 mars 2016

C14-resultatet (410-570 e kr, 2 sigma) bekräftar det dendrokronologiska resultatet så att beskrivningen ovan av träd A och B är riktig. Det skiljer således drygt 160 år mellan trädets död. Trädets årsringar är tätvuxna in i det sista. Detta är indikationer på att skogen utgjordes av en orörd naturskog (urskog) som nått full mognad med mestadels ek.

Idag består närmiljöns skogssammansättning av granskog med inblandning av främst björk och tall. I jämförelse en ung skog. Vilken fantastisk illustration av förändringarna i landskapet.

Hönekulla mosse, Mölnlycke, prov OSF0252

Stammarna är funna i en våt/torvmark vid grävning för Djupedalskolans uppförande.

Fynden utgjordes av flera stammar, endast en är analyserad här.

Provet är taget ur en ekstam. Dateringsförslaget är här höggradigt spekulativt dödsår 3070 före Kristus.

Komplettering 31 mars 2016.

C14-resultatet (670-875 e kr, 2 sigma) avfärdar det dendrokronologiska dateringsförslaget. Om fler fynd återfinns så kan dessa med fördel testas mot prov C1 dendrokronologiskt. Två tydliga fördelar dels kostnadsmässiga och dels inte bara att det nya provet dateras med C14-precision utan att kronologin över två prov ger en bättre chans till en dendrokronologisk datering (jämför prov A och B).

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädes egenålder angivits.

Tack

Till Gunilla Davidsson som skickat många fina bilder, kartor över området och drivit projektet. Till Mats Rundgren och övriga personalen på C14-labbet vid Lunds universitet.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891